

Bekæmpelse af kvik og rodukruddt

Kvik, agertidsler og andet rodukruddt har med deres rod- eller underjordiske stængler evnen til løbende at etablere sig i markerne fra frøplanter eller indslæbte rod- eller stængelstykker.

Ved bekæmpelse af kvik og andet rodukruddt er det derfor vigtigt at betragte hele sædskiftet og sætte ind, hvor ukrudtet er mest følsomt. Er kvik, tidsler eller andet rodukruddt først veletableret i marken, vil det tage flere år at udrydde.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Kvikproblemerne kan vokse sig ganske alvorlige, hvis der ikke bekæmpes rettidigt
Foto: Poul Henning Petersen

Kvik

Se nærbilleder af [kvik mv.](#)

Skadetærskel

Skadetærsklen for kvik er meget lav. I sædskifter med en åben afgrøde hvert fjerde år er skadetærsklen omkring 1 kvikskud pr. m², mens den i ensidigt kornsædskifte er op til 10 kvikskud pr. m².

Når kvikbestanden bedømmes skal du være opmærksom på de kvikskud, som ikke er nået op i afgrødens højde.

Vækst

Kvikskuddet bruger i starten den næring, der er oplagret i udløberen til sin vækst. Forbruget af næring fortsætter, indtil skuddet har 3-4 blade. Allerede når planten har 5-6 blade, danner den overskud af næring, dels til at fylde de tomte lagre, dels til at danne nye udløbere. Fra dette stadium bliver planten mere livskraftig.

Opformeringen af udløbere afhænger af afgrødevalg, vandforsyning og dyrkningsteknik.

I kornmarker er kun halvdelen af den mulige udløbermængde udviklet inden høst. I åbne afgrøder, som f.eks. roer og majs, er opformeringen meget større end i kornafgrøder.

Opformeringen er særlig stor i fugtige somre.

Mekanisk bekæmpelse

Mulighederne for mekanisk bekæmpelse i løbet af efteråret er begrænset med de regler, der skal reducere kvælstofudvaskningen.

Princippet for mekanisk bekæmpelse er, at kvikplanternes vækst afbrydes straks efter høst ved skrælpøjning eller stubharvning med fuld gennemskæring, således at alle udløbere skæres fri.

Der er to virkemåder af mekanisk kvikbekæmpelse:

1. udløberne udsultes ved at bladmassen fjernes
2. udløberne hindres i at spire ved udtørring.

1. Udsultning

Bekæmpelse ved udsultningsmetoden gennemføres ved, at udløberne får lov til at sætte grønne skud.

Når kvikken har 3-4 blade, er der tæret maksimalt på udløbernes næring. Der harves hver gang kvikken har nået dette udviklingstrin.

Tidlig høst muliggør 2-3 behandlinger.

2. Udtørring

Kvikplantens udløbere er så kraftige, at de kan vokse gennem kartoffelknolde.
Foto: Lars Møller

Der findes en række maskiner til mekanisk bekæmpelse af kvik, her Kvik-Up i arbejde
Foto: Jens Johnsen Høy

Udtørring af udløberne kræver opharvning af udløberne og en periode med tørt vejr på 1-2 uger med, hvor den relative luftfugtighed er under 50 pct. i sammenlagt mindst 35 timer.

Udtørningsmetoden er derfor sjældent særlig effektiv under danske vejrforhold.

Udtørningsmetoden gennemføres ved, at udløberne trækkes op på jordoverfladen ved gentagne harvninger med kvikup-, fjedertands- eller letharve i tørt vejr.

Vinterpløjning

Det er afgørende for et godt resultat, at en mekanisk indsats slutter med en vinterpløjning, fordi en del udløbere kun er svækkede og ikke døde (uanset den valgte metode).

Pløjningen bør ske så sent på efteråret som muligt. Alle udløbere bringes på lerjord ned i en dybde af mindst 20 cm, på sandjord og humusjord lidt dybere. Det vil de svækkede udløbere ikke kunne overleve.

Kemisk bekæmpelse

Se forslag til kvikbekæmpelse i:

- [Korn før høst](#)
- [Stub](#)

For at opnå et tilfredsstillende resultat af kemiske midler, skal kvikken være i god vækst og have udviklet mindst 3-4 blade.

Høj luftfugtighed fremmer midlernes optagelse.

Glyphosatmidler bør udsprøjtes i en lav vandmænde, - maks. 150 l pr. ha. Ved bekæmpelse af kvik før høst, må planterne ikke være tørkestressede. Brug lavdrift- eller kompakt injektionsdyser (minidrift), eventuelt injektordyser, for at undgå at afdrift af glyphosat-midler til markens kanter.

Høj effekt af glyphosat før høst forudsætter, at kvikplanterne er i god vækst og ikke er tørkestressede.
Foto: Poul Henning Petersen

Sædskiftet

Der er mest økonomisk at anvende glyphosat mod kvik frem for andre dyrere midler. Få derfor overblik over kvikmængden og de kommende års sædskifte, så bekæmpelsen kan planlægges. Med en forud fastlagt strategi kan kvikmængden holdes i skak, så tab undgås - selv i de mest følsomme afgrøder.

Rodukrudt

Almindelig ukrudtssprøjtning udføres generelt tidligt i afgrødernes udvikling. Det begunstiger desværre rodukruddarterne.

Når stubben lades urørt for at undgå kvælstofudvaskning, fremmer det også rodukrudd.

Rodskud og udløberskud

Planter, som udvikler sig fra de underjordiske rødder, udløbere eller fra stængelstykker, bliver ofte meget generende og tabvoldende. Disse planter fremkommer uens og ofte ret sent.

Rodukrudsplanter, som udvikles fra frø, spiller kun en ringe rolle, og god bekæmpelse opnås ofte med de almindeligt benyttede ukrudtsmidler.

Vigtigste arter

Betydningen af de forskellige arter af rodukrudd og flerårige ukrudtsarter afhænger meget af afgrødevalget. De vigtigste arter er: [agermynte](#), [agerpadderok](#), [agersnerle](#), [agertidse](#), [agersvinemælk](#), [engbrandbæger](#), [følfod](#), [gederams](#), [gråbynke](#), [kærgaltetand](#), [mælkebøtte](#), [skræppe](#), [stor nælde](#) og [vandpileurt](#).

I afgrøder efter kartofler kan det endvidere være nødvendigt at bekæmpe

spildkartofler.

Strategi

Bekæmp rodukrudd allerede på det tidspunkt, hvor du ser det begynder at etablere sig i marken, eventuelt blot ved pletsprøjtning eller randbehandling.

Bekæmpelse skal generelt ske som et supplement til den normale ukrudtsbekæmpelse. Randbehandling i form af gentagne stubharvninger lige efter høst har vist sig at give god bekæmpelse af gråbynke, mens mekanisk bekæmpelse ikke er effektiv mod arter med dybere rod- og stængelsystemer.

Den billigste indsats mod rodukrudd kan normalt opnås i kornafgrøder. I andre afgrøder - f.eks. ærter, kartofler og kløverudlæg, findes der ingen eller få bekæmpelsesmuligheder.

Er rodukrudd først veletableret med dybtgående og vidt forgrenet rodsystem, vil en flerårig indsats være nødvendig. Dette skyldes, at midlerne ikke trænger fuldstændig ned i rødder/udløbere og hvilende knopper.

For ukrudtsarter som agersvinemælk og kærgaltetand er en todelt sprøjtning i samme vækstsæson ofte nødvendig – eksempelvis MCPA i maj-juni og glyphosat før eller efter høst.

Bekæmpelse i afgrøder

Forslag til middelvalg og dosis i forskellige afgrøder:

- [Korn](#)
- [Majs](#)
- [Roer](#)

Sprøjtetidspunkt

De nye skud af rodukrudd skal være godt fremme, så der ikke er mange små nye skud på vej. Sprøjt hellere lidt for sent end for tidligt.

Tidsler er følsomme, når de har fået 4-7 blade, dvs. når tidslerne er 15-25 cm. Generelt skal bekæmpelse ske i kornets strækningsstadium, dvs. indtil fanebladet er fuldt udviklet. Vær opmærksom på anvisningen for de forskellige midler.

Sprøjteteknik

Ved bekæmpelse i korn er det nødvendigt med en sprøjteteknik, der kan sende sprøjtevæsken ned i afgrøden. Dette gøres med grov forstøvning og lav kørehastighed med hydrauliske sprøjter. Anvend mindst 200 l vand pr. ha.

Sprøjtning med luftsprøjter og luftassisterede sprøjter giver en god afsætning på rodukrudd.

Glyphosat før høst

Roundup - og andre glyphosatmidler - i fuld dosis før høst har god effekt på svinemælk og spildkartofler, hvis planterne er grønne. Glyphosat har også god effekt mod agertidsel, når planterne er i god vækst. Generelt er tokimbladede planter dog meget mindre følsomme end græsser, så den normale kvikdosis vil ofte kun have en svag virkning mod rodukrudd.

Glyphosat i stub

I efteråret kan der opnås meget høje effekter af glyphosat mod arter som agertidsel, gråbynke og følfod, såfremt der er tilstrækkelig tid og fugtighed til at de nye skud kommer i god vækst.

Stubharvning langs markkanten kan give god bekæmpelse af gråbynke, fordi frøfremspirede første års planter bliver udtørret.

Foto: Poul Henning Petersen

Bekæmpes rodukrudd ikke i tide, kan det føre til massive problemer i afgrøden.

Foto: Poul Henning Petersen

Glyphosat har god effekt mod tidsler, som før høst er i god vækst.

Foto: Poul Henning Petersen

Se forslag til bekæmpelse af rodukrudd i:

- [Stub](#)

Følfod i stub kan meget effektivt bekæmpes med glyphosat.

Foto: Poul Henning Petersen